

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Makroekonominės prognozės

2022 m. kovas

Turinys

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos	2
1 lentelė. Numatoma Lietuvos ekonomikos raida pagal konvencinį scenarijų	5
2 lentelė. Konvencinio scenarijaus ir šokų jautrumo analizių prielaidų palyginimas	5
3 lentelė. Lietuvos ekonomikos raidos ir infliacijos raidos konvencinio scenarijaus ir šokų jautrumo analizių palyginimas	6

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2022 m. kovo 22 d.

Vasario mėn. prasidėjus Rusijos karinei invazijai į Ukrainą, pasaulio ekonomika, vis dar besitvarkanti su pandemijos padariniais, patyrė dar vieną smūgį. Besitęsiantis karas Europoje ir vis didinami atsakomieji valstybių veiksmai veikia pasaulio ekonomiką įvairiais kanalais – tarptautinę prekybą, energijos išteklių ir kitų žaliavų kainas, finansų sektorių, valiutų ir kapitalo rinkas, investuotojų ir vartotojų pasitikėjimo rodiklius. Dėl tebesančio itin didelio neapibrėžtumo bei šių ir kitų veiksnių kintamumo šiuo metu yra itin sudėtinga vertinti tiek Lietuvos, tiek kitų valstybių ekonomikų raidą artimiausius keletą metų. Dėl šios priežasties naujausioje Lietuvos ekonomikos apžvalgoje yra pateikiami trys galimi Lietuvos ekonomikos raidos keliai – konvencinis scenarijus ir šoko bei didesnio šoko jautrumo analizės. Konvenciniame scenarijuje remiamasi duomenimis ir informacija, turėta iki kovo 1 d., o jautrumo analizėse – hipotetinėmis prielaidomis, sudarytomis remiantis naujesniais duomenimis ir informacija. Be to, visais atvejais daroma prielaida, kad karo veiksmai apsiribos Ukrainos teritorija.

Po prasidėjusių Rusijos karo veiksmų Ukrainoje, juos pasmerkdamos, Vakarų demokratinės valstybės paskelbė ekonomines sankcijas Rusijos ir Baltarusijos režimams. Vasario 25 d. Europos Komisija patvirtino plataus spektro sankcijų Rusijai paketą, kuris apima ne tik pavienius asmenis ir įmones, bet ir ekonomikos sektorius – finansų, energetikos, transporto ir technologijų, taip pat vizų Rusijos Federacijos piliečiams išdavimo politiką. Be to, JAV ir kitos pasaulio šalys savo ruožtu irgi paskelbė sankcijas Rusijos Federacijai dėl karo veiksmų Ukrainos teritorijoje. Tęsiantis karo veiksmams, kovo 2 d. ES ir kitos šalys pritarė papildomoms sankcijoms Rusijos Federacijai siekdamas izoliuoti ją ir priversti nutraukti karinę invaziją į Ukrainą. JAV savo ruožtu kovo 8 d., toliau plėsdamos sankcijas, Rusijos Federacijai uždraudė Rusijos naftos, suskystintųjų dujų ir anglių importą, taip dar labiau izoliuodamos Rusijos Federacijos ekonomiką. Kovo 9 d. ES taip pat paskelbė papildomą sankcijų paketą Baltarusijai, kuri prisideda prie neišprovokuotos ir nemotyvuotos karinės agresijos prieš Ukrainą. Be oficialių užsienio valstybių sankcijų, sustabdančios arba nutraukiančios veiklą Rusijos Federacijoje paskelbė daug tarptautinių įmonių, taip dar labiau sustiprindamos šios šalies ekonominę izoliaciją. Tarptautinė kredito reitingų agentūra *Fitch* pakeitė Rusijos Federacijos reitingą į C, reiškiantį, kad valstybė yra nepajėgi vykdyti savo finansinių įsipareigojimų. Šių įvestų sankcijų poveikis tiek Lietuvos, tiek ES ekonomiką turėtų paveikti per tris pagrindinius kanalus – užsienio prekybą, žaliavų tiekimą ir kainas, verslo ir namų ūkių nuotaikas.

Per mažėsiantį eksportą, importuojamų žaliavų trūkumą, neapibrėžtą aplinką investicijoms ir brangstančius energijos išteklius Rusijos agresija Ukrainoje neigiamai paveiks ir Lietuvos ekonomiką. Neigiamą šių veiksnių poveikį Lietuvai mažina tai, kad Lietuvos užsienio prekyba su Rusija yra reikšmingai pasikeitusi ir prekybos santykiai, prieš pat prasidedant karui, buvo gerokai mažiau intensyvūs nei prieš dešimtmetį. Eksportas į Rusiją, naujausiais duomenimis¹, sudarė 6, į Ukrainą – 3, o į Baltarusiją – 3 proc. viso Lietuvos eksporto. Didžiausias eksporto į Rusiją ir Baltarusiją dalis sudarė prekių reeksportas, kurio praradimas nebūtų labai skausmingas visos Lietuvos ekonomikos mastu, ir transporto paslaugų eksportas. Į Ukrainą daugiausia eksportuojama lietuviškos kilmės prekių. Visiškas šių rinkų netekimas 2022–2024 m. galėtų lemti iki 3 proc. punktų lėtesnį Lietuvos ekonomikos augimą. Importas iš šių šalių sudarė 15 proc. viso Lietuvos importo, iš jų 44 proc. yra energijos produktai. Importo srautų iš šių šalių apribojimas, tikėtina, lems laikinus gamybos trikdžius dėl reikalingų žaliavų trūkumo, o šių žaliavų įsigijimo sąnaudos iš alternatyvių tiekėjų bus šiek tiek didesnės. Kadangi 2021 m. 20 proc. metalų ir 45 proc. medienos buvo importuota iš Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos, tikėtina, kad trikdžiai bus labiausiai juntami importuojant metalų ir medienos žaliavą bei gaminius, kurie yra ypač svarbūs statybos sektoriaus ir kai kurių pramonės sričių, pavyzdžiui, susijusių su metalo apdirbimu, baldų gamyba, veiklai. Dėl Rusijos karinės agresijos Ukrainoje sukeltų ekonominių pasekmių kitoms Lietuvos

¹ 2020 m. ketvirtasis ketvirtis–2021 m. trečiasis ketvirtis.

eksporto partnerėms mažės ir bendra užsienio paklausa, o tai blogins kito lietuviško eksporto augimo perspektyvas. Toliau brangstanti nafta ir gamtinės dujos, Vakarų šalims atsisakant pirkti rusiškus išteklius, didins elektros energijos, šildymo ir transporto sąnaudas visiems ekonomikos sektoriams ir toliau skatins infliaciją dėl kylančių vartotojų kainų. Išaugęs neapibrėžtumas greičiausiai bent trumpuoju laikotarpiu stabdys verslo investicijas, o tai taip pat turės įtakos ir vartotojų pasirinkimui vartoti mažiau ir taupyti daugiau. Papildomą poveikį Lietuvos darbo rinkai gali turėti vis didėjantis pabėgėlių iš Ukrainos srautas į Lietuvą. Jei dalis šių žmonių ilgesniam laikui pasiliktų šalyje ir įsijungtų į darbo rinką, tai didintų Lietuvos darbo jėgą, mažintų pastaruoju metu vis ryškiau matytą darbuotojų trūkumo problemą.

Šių veiksnių poveikis tik iš dalies įvertintas pirmajame konvenciniame scenarijuje, parengtame remiantis iki kovo 1 d. turėta informacija. Tačiau jame jau numatytas pastebimai lėtesnis, nei prognozuota gruodžio mėn., BVP augimas ir didesnė, nei anksčiau prognozuota, vidutinė metinė infliacija. Dar prieš karo Ukrainoje pradžią Lietuvos realiojo BVP augimo prognozę mažino mažėjantis eksportas į Kiniją, žaliavų tiekimo sutrikimai, dėl ES mobilumo paketo vangesnė transporto sektoriaus plėtra, lėtesnis visos išorės paklausos augimas. Dėl pandemijos besitęsiantys tiekimo grandinių trikdžiai lėmė stagnavusį viešų investicijų ir statybos sektoriaus augimą. Kita vertus, Lietuvos verslo ir namų ūkių finansinė padėtis iki karo pradžios buvo stipri, ir tai švelnino namų ūkiams kylančius iššūkius dėl infliacijos. Buvo tikimasi, kad per pandemiją išaugusios taupymo normos mažėjimas ir santaupų panaudojimas ateityje amortizuos neigiamą infliacijos poveikį namų ūkių vartojimui. Darbo rinkoje vis labiau ryškėjant darbuotojų trūkumui, stebėtas spartus darbo užmokesčio didėjimas, kurio tikėtasi ir šiais bei ateinančiais metais. Santykinai stipri vidaus paklausa sudarė palankias sąlygas perkelti savikainos didėjimą į vartojimo prekių ir paslaugų kainas. Nors šiuo atveju ypač didelę reikšmę turėjo išaugusios energijos ir žaliavų sąnaudos, vis labiau ryškėjo vidaus veiksnių įtaka kainų augimui, ją labiausiai signalizavo spartėjantis paslaugų kainų didėjimas. Prie didesnės, nei prognozuota anksčiau, infliacijos sausio ir vasario mėn. taip pat prisidėjo dėl stiprėjusios geopolitinės įtampos sparčiau kilusios energijos išteklių kainos bei metų pradžioje peržiūrėti vartotojų kainų indekso krepšelio svoriai. Iki kovo 1 d. turėta informacija apie karo Ukrainoje ir tuo metu įsigaliojusių sankcijų padarinius lėmė reikšmingai pablogintą išorės paklausos raidą ir reikšmingai padidintas energijos žaliavų kainų raidos prielaidas. Tai dar labiau pablogino Lietuvos eksporto, investicijų ir namų ūkių vartojimo raidos perspektyvą². Namų ūkių pajamas ir vartojimo sprendimus taip pat veiks ir didesnis, nei tikėtasi anksčiau, infliacinis spaudimas. Jis šiame scenarijuje labiausiai padidintas dėl brangstančių energijos žaliavų, pavyzdžiui, šiame scenarijuje 2022 m. naudota dujų kainų prielaida, palyginti su gruodžio mėn. prielaida, pagrįsta ateities sandorių duomenimis, padidėjo nuo 53 iki 102 Eur/MWh. Išsipildžius šiam scenarijui, 2022 m. Lietuvos realusis BVP išaugtų 2,7, o vidutinė metinė infliacija sudarytų 10,5 proc.

Karo veiksams įsibėgėjus ir Vakarų valstybių vyriausybėms bei įmonėms ėmusiems atsakomųjų veiksnių, dramatiškai padidėjo neapibrėžtumas, ėmė ryškėti papildomi reikšmingą poveikį ekonominės raidos perspektyvai galintys turėti pokyčiai. Dalies jų ir iki kovo 17 d. turėtos finansų bei žaliavų rinkų informacijos pagrindu buvo atlikta šoko jautrumo analizė. Šio ir didesnio šokų jautrumo analizių, taip pat konvencinio scenarijaus pagrindinės prielaidos apibendrintos 2 lentelėje. Pagal šią jautrumo analizę dėl įvestų sankcijų, savanoriško Lietuvos verslo atsisakymo prekiauti su agresorių rinkomis ir transportavimo ar atsiskaitymų sunkumų eksportas į Rusiją, Baltarusiją ir Ukrainą galėtų susitraukti dviem trečdaliais. Lėtesnį eksporto augimą lems ir lėtesnė pagrindinių Lietuvos prekybos partnerių ekonomikų plėtra (remiantis ECB sudarytu nepalankiuoju scenarijumi³), taip pat daryta prielaida, kad maždaug dešimtadaliui medienos ir metalo žaliavų importo įmonės nesugebės rasti ekonomiškai rentabilių pakaitalų. Dėl išaugusio neapibrėžtumo pasaulio rinkose, manoma, kad pablogės namų ūkių ir verslo nuotaikos Lietuvoje. Pagal šią jautrumo analizę daroma prielaida, kad reikšmingai

² 2022 m. kovo mėn. prognozėse numatomas spartesnis eksporto augimas 2022 m. nei 2021 m. gruodžio mėn. prognozėse. Tokią eksporto raidą, net ir reikšmingai pabloginus pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių ekonomikų raidą, lemia reikšmingai geresni, nei manyta, 2021 m. paskutinio ketvirčio užsienio prekybos rezultatai, nulėmę itin stiprų palyginamosios bazės efektą 2022 m.

³ ECB staff macroeconomic projections for the euro area, 2022 m. kovo mėn. Šaltinis internete [čia](#).

pablogės tiek namų ūkių, tiek įmonių pasitikėjimas, o pats pablogėjimo mastas bus artimas stebėtam kitų krizių metu (pvz., COVID-19 pandemijos pradžioje ar pasaulinės finansų krizės pradžioje). Naftos ir dujų kainų prielaida šioje jautrumo analizėje pagrįsta kovo 17 d. turėta informacija apie kainas tarptautinėse rinkose ir ateities sandorius, leidžiančius numatyti šių kainų raidą ateityje. Šios jautrumo analizės prielaidose naftos kaina siekia 107 JAV dol. už barelį ir ima palaipsniui mažėti. Išsipildžius šioms prielaidoms, Lietuvos realiojo BVP augimas 2022 m. būtų 2,3 proc. punkto lėtesnis nei pagal konvencinį scenarijų, o vidutinė metinė infliacija tebesiektų 10,5 proc.

Didesnio šoko jautrumo analizėje įvertintas atšiauresnės ekonomikos raidos vertinimas, remiamasi prastesnėmis tarptautinės ekonominės situacijos, vidaus ekonomikos ir griežtesnių sankcijų prielaidomis. Pagal šią jautrumo analizę Lietuvos verslas praktiškai nustoja eksportuoti į Rusiją, Baltarusiją ir Ukrainą, o paklausa iš ES valstybių sulėtėja dar labiau (remiantis ECB sudarytu atšiauriu scenarijumi). Taip pat maždaug penktadaliui medienos ir metalo žaliavų importo įmonės nesugeba rasti ekonomiškai rentabilių pakaitalų, o namų ūkių ir verslo pasitikėjimas krinta dvigubai stipriau nei pagal šoko jautrumo analizę. Be to, daroma prielaida, kad energijos žaliavų kainos atitiks aukščiausią dienos lygį, pasiektą vasario 28 d.–kovo 17 d. Tokia situacija galėtų susiklostyti, jei, pavyzdžiui, Vakarų valstybės atsisakytų naftos ir gamtinių dujų importo iš Rusijos ir nepavyktų susitarti dėl reikšmingesnio alternatyvios pasiūlos padidinimo. Išsipildžius šioms prielaidoms, Lietuvos BVP 2022 m. sumažėtų 1,2, o vidutinė metinė infliacija padidėtų iki 11,1 proc.

1 lentelė. Numatoma Lietuvos ekonomikos raida pagal konvencinį scenarijų

	2022 m. kovo mėn. prognozė ^a			2021 m. gruodžio mėn. prognozė		
	2021	2022 ^b	2023 ^b	2021 ^b	2022 ^b	2023 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija pagal SVKI	4,6	10,5	2,7	4,5	5,1	–
BVP defliatorius ^c	6,6	8,4	3,3	4,5	3,4	–
Darbo užmokestis	10,5	10,7	7,7	10,0	8,2	–
Importo defliatorius ^c	12,0	7,5	1,9	8,5	5,4	–
Eksporto defliatorius ^c	5,9	6,3	3,0	4,2	4,9	–
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas (BVP) ^c	4,8	2,7	2,7	5,1	3,6	–
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	7,2	4,7	4,9	6,1	5,8	–
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	0,5	0,0	0,0	0,3	0,0	–
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas ^c	7,0	5,6	3,6	8,7	6,3	–
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	14,1	5,2	1,9	12,6	4,8	–
Prekių ir paslaugų importas ^c	17,8	5,3	3,6	16,2	6,6	–
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	7,1	7,1	7,3	7,1	6,7	–
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) ^d	1,2	1,0	–0,8	0,7	0,2	–
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	3,8	3,0	2,5	5,1	3,6	–
Einamosios sąskaitos balansas	1,6	0,6	0,1	2,3	1,3	–
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	3,0	3,3	2,8	4,2	4,1	–

^a Makroekonominė prognozė parengta remiantis tarptautinės aplinkos prielaidomis, sudarytomis pagal informaciją, paskelbtą iki 2022 m. vasario 28 d., ir kitais duomenimis bei informacija, paskelbta iki 2022 m. kovo 1 d.

^b Prognozė.

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją.

2 lentelė. Konvencinio scenarijaus ir šokų jautrumo analizių prielaidų palyginimas

	Konvencinis scenarijus	Šoko jautrumo analizė	Didesnio šoko jautrumo analizė
Eksporto į Rusiją, Baltarusiją ir Ukrainą mažėjimas	Papildomas ekspertinis vertinimas netaikytas	Eksporto apimtis sumažėja 2/3	Eksporto į šias valstybes nelieka
Paklausos mažėjimas ES valstybėse	Atitinka ECB pagrindinio scenarijaus raidą	Atitinka ECB nepalankiojo scenarijaus poveikį Lietuvos įmonės nesugeba rasti 10 % daugiausia iš Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos importuojamų žaliavų pakaitalų. Šių žaliavų kainos padidėja trečdaliu	Atitinka ECB atšiauriojo scenarijaus poveikį Lietuvos įmonės nesugeba rasti 20 % daugiausia iš Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos importuojamų žaliavų pakaitalų. Šių žaliavų kainos padidėja trečdaliu
Importuojamų žaliavų trūkumas ir brangimas	Papildomas ekspertinis vertinimas netaikytas		
Energijos žaliavų ir maisto kainų didėjimas	Remiasi vasario 28 d. rinkos kainomis	Remiasi kovo 17 d. rinkos kainomis	Kainos atitinka aukščiausią dienos lygį, pasiekta vasario 28 d.–kovo 17 d.
Padidėjusio neapibrėžtumo dėl ateities poveikis	Papildomas ekspertinis vertinimas netaikytas	Pasitikėjimas pablogėja panašiu mastu kaip ir ankstesnių krizių atveju	Dvigubai didesnis pasitikėjimo pablogėjimas nei pagal šoko scenarijų

3 lentelė. Lietuvos ekonomikos raidos ir infliacijos raidos konvencinio scenarijaus ir šokų jautrumo analizių palyginimas

	2022	2023
Bendrasis vidaus produktas		
Konvencinis scenarijus	2,7	2,7
Šoko jautrumo analizė	0,4	2,1
Didesnio šoko jautrumo analizė	-1,2	1,5
Vidutinė metinė infliacija pagal SVKI		
Konvencinis scenarijus	10,5	2,7
Šoko jautrumo analizė	10,5	2,7
Didesnio šoko jautrumo analizė	11,1	3,0

© Lietuvos bankas

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius

www.lb.lt

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

ISSN 2783-5561 (online)